

داعشی‌ها

چرا می‌اندیشند؟

واکاوی بنیادهای نظری و اجتماعی اثرات فکری

در اندیشه و ماییت

تألیف و ترجمه:

محمد هادی راجی و سید امیر رضا فغانی

با مقدمه دکتر سید محمد رضا احمدی طباطبائی (عضویت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام)

دانشگاهها

چگونه می‌اندیشند؟

واکاوی بنیادهای نظری و اجتماعی
افراطگرایی در اندیشه وهابیت

ناشر و ترجمه: محمد هادی راجی و سید امیررضا افغانی

مدرس دکتری سید محمد رضا احمدی طباطبائی

طراح جلد: امیر هاشم هنری؛ رسول خسرویگی

ناشر: انتشارات امیرصادق علیه السلام

چاپ و صفحه‌آرایی: انتشارات

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۹۲۷-۲۱۴-۶۰۰۰-۱

چاپ اول: ۱۴۰۰

قیمت: ۱/۱۰۰/۰۰۰ ریال

فروشگاه اینترنتی:

<https://press.isu.ac.ir>

E-mail: pub@isu.ac.ir

تمام حقوق محفوظ است. هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست تفصیلی

سخن ناشر.....	۱۵
مقدمه دکتر سید محمد رضا طباطبائی.....	۱۷
مقدمه مترجمان.....	۲۱
فصل اول: روش شناسی کنش افراطی.....	۲۷
مقدمه.....	۲۷
امنیت در فراسوی نظریه.....	۲۸
چهارچوب شناسی امنیت در عرصه بومی.....	۲۹
چهارچوب مفهومی.....	۳۳
امنیت.....	۳۳
اطلاعات.....	۳۴
نیاز.....	۳۵
چهارچوب نظری.....	۳۶
چهارچوب پیچیدگی.....	۳۹
۱. کالبد شکافی مفهوم پیچیده کنش.....	۴۴
۱-۱. تبارشناسی امنیت.....	۴۴
۲-۱. جایگاه فلسفه کنش.....	۴۷
۲. یافته های توصیفی.....	۵۲
۲-۱. تحلیل چرخه نیاز.....	۵۲
۲-۲. اسلام و رفع نیاز.....	۵۳

۳. یافته‌های تحلیلی ۵۵
- ۳-۱. نیاز، امنیت و افراط ۵۵
- ۳-۲. تهدید مبتنی بر نیاز ۵۷
- ۳-۳. لایه‌های تأمین در هدایت و ارضای نیاز ۵۸
- ۳-۴. الگوی سه‌گانه در کنش ۶۲
- جمع‌بندی ۶۳
- فهرست منابع و مآخذ ۶۶
- فصل دوم: بررسی مبانی تأمین مالی افراط‌گرایی در اندیشه یوسف القرضاوی ۶۹
- مقدمه ۶۹
- افراط‌گرایی یعنی چه ؟ ۷۳
- قلمرو دین در نگاه یوسف القرضاوی ۷۴
- زندگی و زمانه یوسف القرضاوی ۷۵
۱. دعوت به افراط‌گرایی در اندیشه قرضاوی ۷۷
- ۱-۱. تکفیر مسلمین ۷۷
- ۱-۲. افراط‌گرایی با عناوین جهاد با ظلم و منکر داخلی، دفاع از مستضعفین، آزادی دعوت، تأدیب ناقضان عهد و ایجاد صلح داخلی ۷۹
۲. روش‌های تأمین مالی تروریسم و افراط‌گرایی ۸۰
- ۲-۱. تأمین مالی از طریق دولت (پول‌شویی معکوس) ۸۰
- ۲-۲. تأمین مالی خصوصی به وسیله ابزارهای غیرقانونی ۸۱
- ۲-۳. تأمین مالی از راه فعالیت‌های قانونی ۸۱
۳. تأمین مالی نیروهای مجری اقدامات مبتنی بر افراط در اندیشه یوسف القرضاوی ۸۱
- ۳-۱. منابع اصلی تأمین مالی نیروهای نظامی مبتنی بر نوع عضویت ۸۳
- ۳-۲. منابع تأمین مالی افراط‌گرایی مبتنی بر انواع وجوه ۸۳
۴. بانک تقوا ۸۶
۵. مبارزه با تأمین مالی تروریسم ۸۶

۸۷.....	جمع‌بندی
۸۹.....	فهرست منابع و مآخذ

فصل سوم: ترجمه کتاب جذور الداعش (حسن بن فرحان مالکی)

۹۳.....	پیشگفتار نویسنده
۱۰۱.....	قسمت اول: بحث‌های مقدماتی؛ مفهوم عالم
۱۰۱.....	مفهوم علماء
۱۰۳.....	جایگاه علمای عربستان سعودی در تعریف علمی از عالم کجاست؟
۱۰۳.....	قید اول: علماء فقط به معنای عالمان علوم شرعی
۱۰۴.....	قید دوم: علماء فقط به معنای عالمان در فقه و عقاید
۱۰۹.....	قید سوم: عالمان به معنای علماء فقه مذهب حنبلی و بررسی آن
۱۱۴.....	قید چهارم: عالمان به معنای علماء عقاید مسلمین و بررسی آن
۱۱۵.....	قید پنجم: عالمان به معنای علماء عقاید اهل سنت و بررسی آن
۱۱۸.....	قید ششم: عالمان به معنای علماء عقاید سلفیت و بررسی آن
۱۲۱.....	قید هفتم: عالمان صرفاً به معنای علماء عقاید حنبلیت
۱۲۳.....	قید هشتم: علماء صرفاً به معنای عالم بودن در اندیشه‌های حنبلی ابن تیمیه
۱۳۰.....	قید نهم: عالم صرفاً به معنای عالم در عقیده حنبلی از نوع تیمیه‌ای وهابی
۱۳۵.....	قید دهم: عالمان مذهب حنبلی از نوع تیمیه‌ای وهابی (سعودی)!
۱۳۹.....	دوره زمانی (۱۳۵۲-۱۴۲۷ هجری)
۱۴۰.....	قلمرو تحقیق

۱۴۳.....	قسمت دوم: فتاوی و آراء مفتی اسبق محمد بن ابراهیم آل الشیخ
۱۵۰.....	شواهد غلو در فتاوی شیخ ابن ابراهیم
۱۵۱.....	غلو در عقاید
۱۵۱.....	نخست: تکفیر و طرفداران آن
۲۱۰.....	دوم: احکام
۲۱۰.....	فتاوی تحمیل مذهب حنبلی

۲۲۸.....	تناقضات ابن ابراهیم
۲۴۰.....	نکات مثبت شیخ محمد بن ابراهیم
۲۵۸.....	بررسی ابن ابراهیم از دیدگاه سیاسی
۲۶۵.....	فتاوی و آراء مفتی دوم؛ شیخ بن باز
۲۶۷.....	بن باز و اعتدال!
۲۶۸.....	آثار شیخ بن باز
۲۶۹.....	عقاید در مجموعه آثار شیخ بن باز
۲۷۰.....	موضوعات توحیدی در آراء بن باز
۲۷۸.....	نصیحت‌ها
۲۷۸.....	جوایبه‌ها و ملاقات‌ها
۲۷۹.....	رابطه با دیگران
۲۸۰.....	موضوعات فرهنگی و سازمانی
۲۸۰.....	موضوعات علمی
۲۸۰.....	درباره جهاد و مجاهدین
۲۸۱.....	فتوا حول کروی نبودن زمین
۲۸۳.....	فتاوا و آراء دیگر عالمان
۲۸۴.....	نمونه این بحث (کتاب‌ها و تألیفات)
۲۸۵.....	کیفیت آراء و افکار در این کتب
۲۸۸.....	کثرت کتب به معنی تنوع افکار نیست
۲۹۱.....	قسمت سوم: مثال‌ها و تفصیل بحث فتاوا و آراء
۲۹۱.....	مقدمه
۲۹۲.....	تأثیر تکفیر بر اعتبار عربستان سعودی
۲۹۴.....	مسئله فقط جبر شرایط سیاسی نیست بلکه گناهی در قبال دین است
۲۹۵.....	تراکم حاشیه‌ها اصل موضوع را تهدید می‌کند
۲۹۹.....	مضرات داخلی این رویکرد
۳۰۰.....	مسائل مبهم و رازآلود

تناقض مکتب.....	۳۰۰
اولاً. فتواهای گروهی (فتواهای هیئت دائمی).....	۳۰۳
نمونه ۱: فتواهای مبهم و رمزی درباره تکفیر!.....	۳۰۳
نمونه‌هایی برای نقد فتوا.....	۳۰۴
نمونه ۲: تکفیر دو سوم مسلمین!.....	۳۰۹
نمونه ۳: تکفیر نیمی از مسلمین!.....	۳۰۹
نمونه ۴: کودکان کفار ممکن است وارد جهنم شوند!.....	۳۱۰
نمونه ۵: هیئت از مبارزه با تکفیر بر حذر می‌دارد!.....	۳۱۰
نمونه ۶: تکفیر کشورهای مسلمانان و اینکه آن‌ها بلاد کفر هستند!.....	۳۱۲
نمونه ۷: تکفیر دیگر کشورهای مسلمانان و کفر بودن آن سرزمین‌ها.....	۳۱۲
نمونه ۸: هیئت افتاب‌پذیرفتن ملیت کشورهای عربی و غیره را حرام می‌داند.....	۳۱۳
نمونه ۹: حرام کردن دادخواهی از محاکم دولت‌های اسلامی و غیره.....	۳۱۳
نمونه ۱۰: حرمت وکالت مگر به شروطی.....	۳۱۳
نمونه ۱۱: تولی و تبری.....	۳۱۴
نمونه ۱۲: خطرناک‌ترین قاعده: کسی که کافر را تکفیر نکند کافر است!.....	۳۱۴
نمونه ۱۳: کافر بودن هر کس که به نامیدن یهود و مسیح به «اهل کتاب» اکتفا کند.....	۳۱۵
نمونه ۱۴: تکفیر و اهل بدعت شمردن و هشدار دادن.....	۳۱۶
نمونه ۱۵: حرام دانستن گشایش مدارس خارجی! و حرام دانستن اجاره دادن به مشغولین به این کار!.....	۳۱۶
نمونه ۱۶: گمراه و اهل بدعت دانستن اشاعره.....	۳۱۶
نمونه ۱۷: نماز پشت سر مشرک جائز نیست!.....	۳۱۶
نمونه ۱۸: ضروریات فهم شده از دین و نص صحیح!.....	۳۱۷
نمونه ۱۹: هیئت افتا حکم حرام بودن ذبح به مناسبت میلاد پیامبر (ﷺ) را صادر کرد و اعلام کرد که خوردن گوشت از این قربانی‌ها حرام است.....	۳۱۸
نمونه ۲۰: حرام بودن سفر به شام، مصر و عراق!.....	۳۱۹

- نمونه ۲۱: شرک بودن احترام به پرچم ۳۲۰
- نمونه ۲۲: حرام دانستن جشن گرفتن مناسبت‌های اسلامی! ۳۲۰
- نمونه ۲۳: حرام دانستن کارتون‌های اسلامی ۳۲۰
- نمونه ۲۴: حرام بودن درج عکس در کتاب‌های مدرسه حتی برای توصیف کیفیت وضو! ۳۲۱
- نمونه ۲۵: کارمند بانک ملعون است حتی اگر نگهبان باشد! ۳۲۲
- نمونه ۲۶: حرام بودن نگهبانی از بانک‌ها! ۳۲۲
- نمونه ۲۷: حرام بودن اجاره دادن ملک به بانک‌ها! ۳۲۲
- نمونه ۲۸: حرام بودن اجاره دادن مغازه برای آرایشگری یا عکاسی! ۳۲۲
- نمونه ۲۹: حرام بودن اجاره دادن مغازه به خواروبارفروشی! ۳۲۲
- نمونه ۳۰: حرام بودن مشاهده مسابقات ورزشی! ۳۲۳
- نمونه ۳۱: حرام دانستن ازدواج با شیعه {در صورت انجام، واجب است فسخ شود چراکه آن‌ها مشرک‌اند!} ۳۲۳
- نمونه ۳۲: درمان همسر لازم نیست! ۳۲۳
- نمونه ۳۳: بیمه ۳۲۳
- نمونه ۳۴: حرام دانستن فوتبال دستی! ۳۲۴
- نمونه ۳۵: حرام دانستن بازی پاسور و دومینو ۳۲۴
- نمونه ۳۶: حرام دانستن بازی پوکیمون! ۳۲۴
- نمونه ۳۷: حرام دانستن فیلم کم‌دی «طاش ما طاش» ۳۲۴
- نمونه ۳۸: حرام دانستن بوسیدن قرآن! ۳۲۵
- نمونه ۳۹: شرک در مسجد النبی از هزار سال پیش! ۳۲۵
- نمونه ۴۰: حرام دانستن پوشیدن کفش پاشنه بلند برای زنان ۳۲۵
- جان کلام در باب فتواهای هیئت دائمی ۳۲۶
- قسمت چهارم: فتواهای فردی** ۳۲۷
- فتواهای شیخ ابن جبرین ۳۲۷
- فتواهای شیخ صالح الفوزان ۳۳۰

۳۳۱.....	نمونه‌های تفصیلی از فتواها و نظرات شیخ صالح الفوزان
۳۳۳.....	برخی از فتواها و آرای شیخ «بن عثیمین»
۳۳۳.....	نمونه‌هایی از فتواهای شیخ بن عثیمین
۳۳۹.....	برخی از فتواها و نظرات شیخ «بکر ابوزید»
۳۴۱.....	فتواها و نظرات شیخ «حمود التویجری»
۳۴۵.....	سخن نویسنده کتاب ریشه‌های داعش در پایان کتاب
۳۴۷.....	برخی از منابع ذکرشده در کتاب جذور الداعش
۳۴۹.....	نمایه

فهرست شکل‌ها

۳۹.....	شکل شماره ۱: الگوی تحلیلی پژوهش
۴۲.....	شکل شماره ۲: نمودار سیستم
۵۱.....	شکل شماره ۳: کاربردهای علوم شناختی در الگوی تحلیلی پژوهش
۵۸.....	شکل شماره ۴: چرخه تولید تهدید
۶۲.....	شکل شماره ۵: لایه‌های مختلف در تأمین شکل‌گیری و ارضای نیازها
۷۳.....	شکل شماره ۶: فرایند محتوایی
۸۴.....	شکل شماره ۷: منابع مالی جهاد

مقدمه دکتر سید محمد رضا طباطبائی

باید توجه و تفتن داشت که کُرتابی‌های معرفتی و خوانش‌های افراطی در ادیان و مذاهب مختلف در طول تاریخ بشر به اشکال گوناگونی وجود داشته است. ادیان الهی مانند یهودیت، مسیحیت و اسلام نیز از این قاعده معاف و مستثنی نبوده‌اند و مطالعه تاریخ ادیان مختلف اعم از ادیان توحیدی و ابراهیمی و ادیان غیرتوحیدی چگونگی پدیدار شدن اشکال افراطی جنبش‌هایی را بر مبنای سوء برداشت و یا تکیه بر پاره‌ای از آموزه‌های مصادر ادیان و عدم شناخت جامع از معارف و رهنمودهای ادیان مختلف را در حیات اجتماعی بشر در درازنای تاریخ آشکار می‌سازد. مقوله‌ای که پرداختن به آن خود نیازمند پژوهشی جداگانه است. در جهان اسلام نیز از همان بامداد اسلام با فاصله گرفتن از معارف اصیل اسلامی و سوء برداشت از برخی آیات قرآنی، انحراف و اعوجاج در گروه‌های کوتاه‌بین و حتی به ظاهر مقدس، اما خشک دماغ بروز کرد. این کج فهمی‌ها از معارف دینی و قرآنی به جنبش‌ها، جنگ‌ها، خونریزی‌ها و هم‌کیش‌کشی‌های نامطلوب منجر شد. اولین گروه افراطی و خطرناک و خطر ساز در تاریخ اسلام که منشأ انحراف آنان سوء برداشت از قرآن و تفسیر به رأی برخی آیات بدون توجه به روایات نبوی و سیره آن حضرت بود، خوارج بودند. خوارج با شعار «إِن الْحَكَمُ لِلَّهِ» در مقابل امام مسلمین و خلیفه مشروع اسلامی یعنی امیرالمؤمنین امام علی ابن ابی طالب (علیه السلام) ایستادند و حتی به ترور و فتک روی آوردند و جنگ نهروان را ناجوانمردانه بر امام

علی (علیه السلام) تحمیل کردند. این گروه که به مارقین معروفند اولین منحرفین اعتقادی مهم در بامداد اسلام بودند که انحراف در عقیده باعث قیام و طغیان و اعلام جنگ بر علیه امام مشروع و مقبول مسلمانان؛ حضرت امیر (علیه السلام) شد، امام در مقابل شعار آنان فرمودند «کلمة حق یراد بها الباطل». انحراف‌های اعتقادی ریشه اصلی افراط و تفریط از دیرباز در جهان اسلام و دیگر ادیان بزرگ مانند مسیحیت بوده است. راه اصلی مبارزه با افراط‌گرایی، مقابله با تفاسیر انحرافی و خطرساز از سوی گروه یا فرقه‌ها و یا مذاهب مختلف در جهان اسلام است. در دوران معاصر نیز این‌گونه تفاسیر نادرست در فهم قرآن و آموزه‌های دینی باعث ظهور گروه‌هایی افراط‌پیشه در عقیده و عمل در جهان اسلام و منطقه شده است.

اثر قلمی حاضر حاصل پژوهش یکی از متفکران معاصر اهل سنت که سال‌ها در کشور عربستان سعودی زندگی کرده، در مورد ریشه‌های فکری و عقیدتی پیدایش داعش به عنوان یک تفکر افراطی خطرساز در منطقه خاورمیانه است. این اثر که خوانش و پژوهشی بنیادی با رویکردی میدانی در مورد ریشه‌های پیدایش عقاید افراطی در بخشی از جهان اسلام در دوره معاصر است، توسط حسن بن فرحان مالکی نگاشته شده و در اختیار دانش پژوهان قرار گرفته است. اثر موصوف توسط دو تن از دانش پژوهان برجسته آقایان محمد هادی راجی (دانشجوی دوره دکتری علوم سیاسی) و سید امیر رضا فغانی (دانشجوی دوره کارشناسی ارشد پیوسته مدیریت) دانشگاه امام صادق (علیه السلام) به زبان فارسی برگردان شده و در اختیار پژوهشگران قرار گرفته است. مطالعه کتاب موصوف به خوبی نشان می‌دهد که فاصله گرفتن علماء اسلامی از معارف اهل بیت عصمت و طهارت که پیامبر اعظم و خاتم (صلی الله علیه و آله) تبعیت از آنان را در کنار قرآن مجید با رهنمود الهی و به منظور جلوگیری از اعوجاج و انحراف در امت اسلامی کراراً تأکید کردند و در مصادر عامه نیز منعکس شده، مهم‌ترین عامل در تفاسیر شاذ و خوانش‌های افراطی یا تفریطی از آموزه‌های اسلامی در درازنای تاریخ مسلمانان به‌ویژه در دوران معاصر بوده است. امید است با تمسک به حدیث نبوی شریف که در مصادر عامه

نیز به آن پرداخته شده، راه اصلی برون رفت از افراطی گرایی و خوانش های غیر معقول و افراطی از آموزه های دینی فراهم گردد. منظور نگارنده حدیثی است که به تواتر از پیامبر خاتم (ﷺ) نقل شده و به حدیث ثقلین معروف است و رسول خاتم (ﷺ) در این حدیث طریق صحیح و صائب اخذ معارف دینی را پس از رحلت خویش به خوبی مشخص نموده اند و قرآن و عترت و اهل بیت (علیهم السلام) خویش را یگانه منبع اخذ معارف دینی و راه نجات و رستگاری امت اسلامی معرفی نموده اند. کژتابی های معرفتی از آموزه های اصیل اسلامی که پیامبر اعظم (ﷺ) معرفی نموده اند منشأ بحران های بی شماری در جهان اسلام از بامداد اسلام تا کنون بوده است و در دوره معاصر نیز با ورود اغراض سیاسی بیگانگان متأسفانه تشدید شده و تزیید یافته است. امید است دانشجویان و دانش پژوهان با مطالعه این اثر و آثار پژوهش های مشابه، به ریشه های فکری و عقیدتی افراط گرایی مذهبی در جهان اسلام هر چه بیشتر اشراف یابند.

و من الله التوفیق

سید محمد رضا طباطبائی

دانشیار دانشگاه امام صادق (ع)